

Ideelle velferdsorganisasjoners særtrekk, merverdi og impact

Rapport fra en SMI-studie

Frokostmøte Bergen Næringsråd og Stiftelsen
Diakonova Haraldsplass

2025

Professor og prosjektleder Gry Espedal

Agenda

- Hvorfor er dette forskningsprosjektet viktig?
- Hva er merverdi, særtrekk og impact?
- Funn
- Hvordan skal vi forstå disse funnene

Ideelle velferds-organisasjoners
særtrekk, merverdi og impact (SMI)

Rapport kan lastes ned her: <https://vid.brage.unit.no/vid-xmlui/handle/11250/3191801>

Ideelle organisasjoners særtrekk og merverdi

- Målbære interesser for marginale grupper i samfunnet
- Sivilsamfunnsaktører som arbeider for å fremme sosial kapital
- Fremme åpenhet og ansvarliggjøring innenfor sektoren hvor de er virksomme
- (Trætteberg & Sivesind 2015)

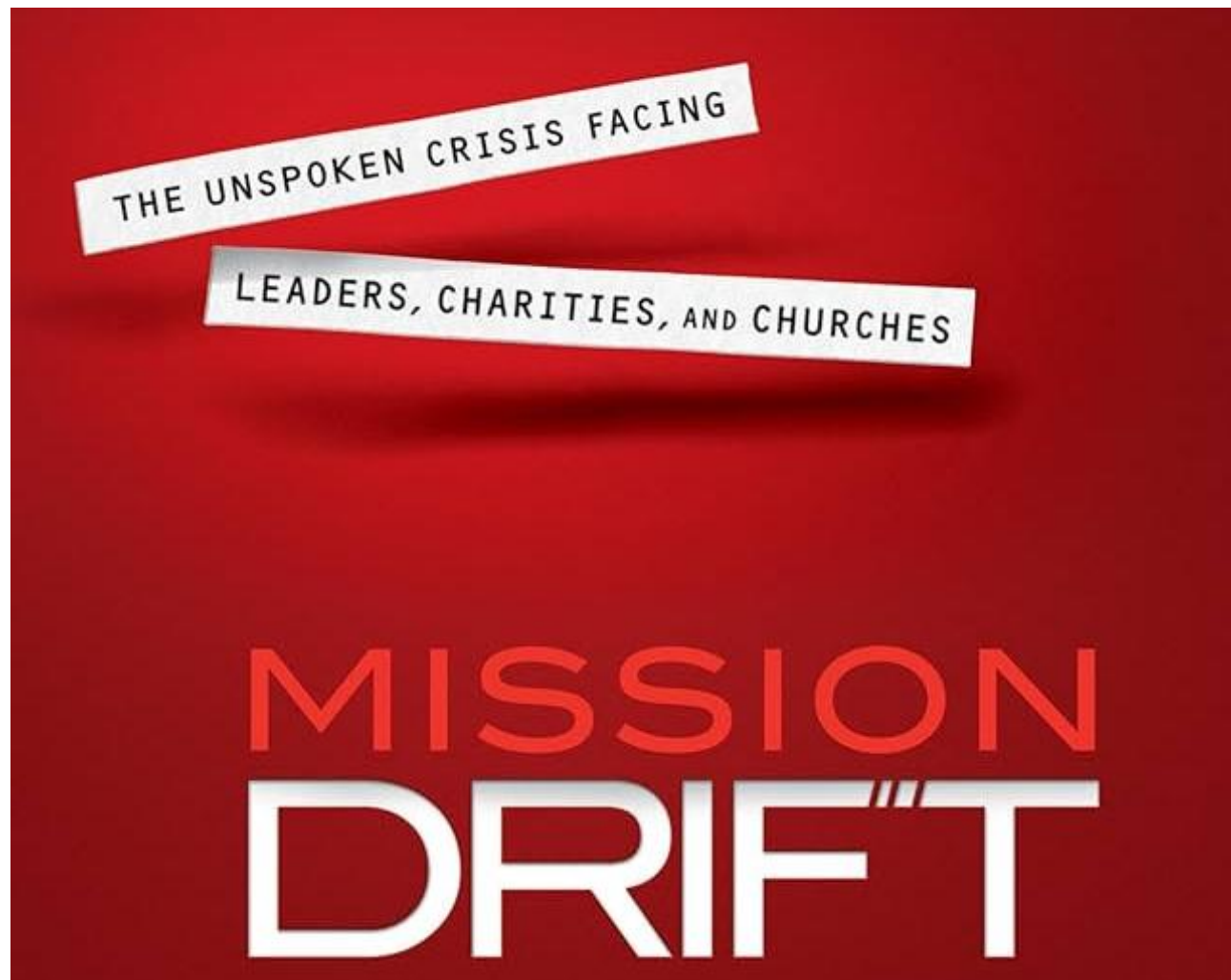
HÅKON DALBY TRÆTTEBERG OG KARL HENRIK SIVESIND

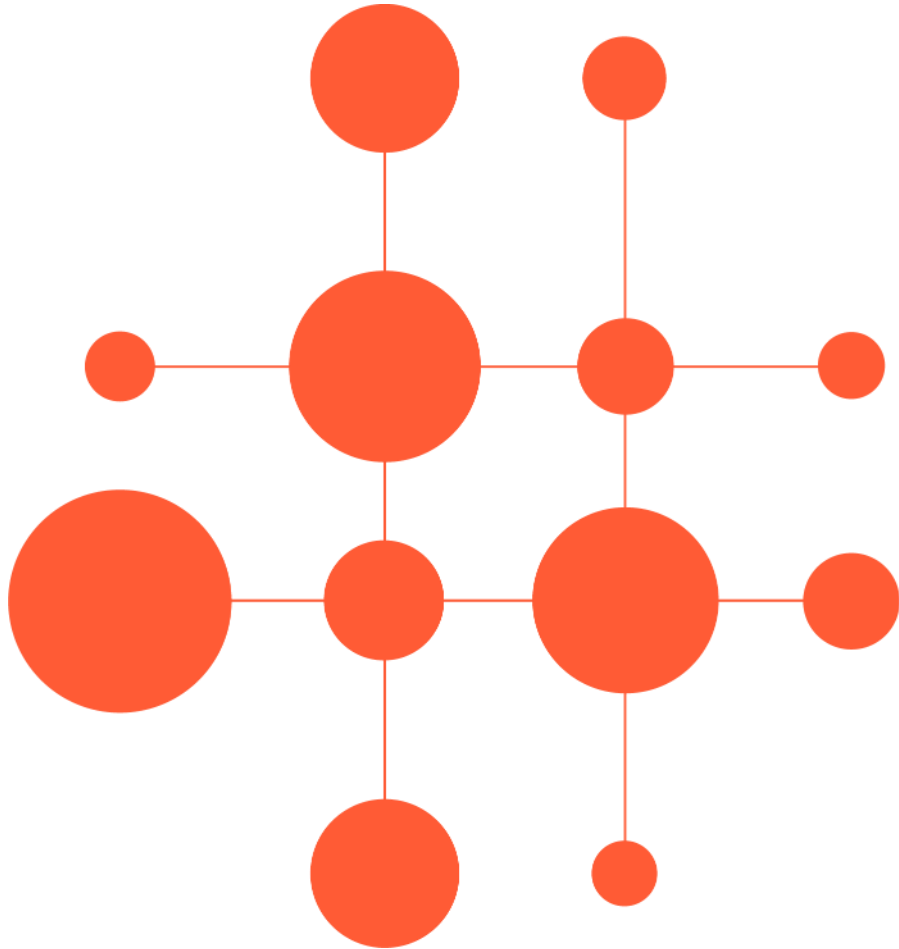
Ideelle organisasjoners særtrekk
og merverdi på helse- og omsorgsfeltet

Mission drift

Drift fra organisasjons mål
og sosiale misjon

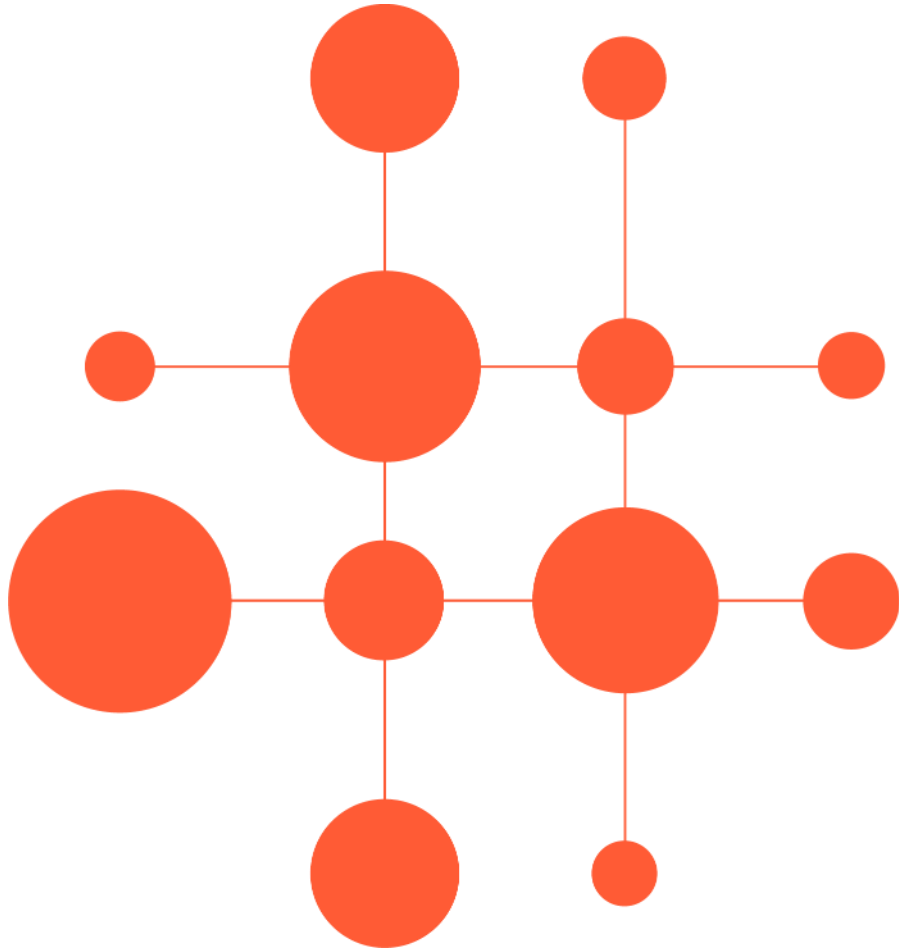
Kan oppstå ved ytre
reguleringer og indre
profesjonelle kamper

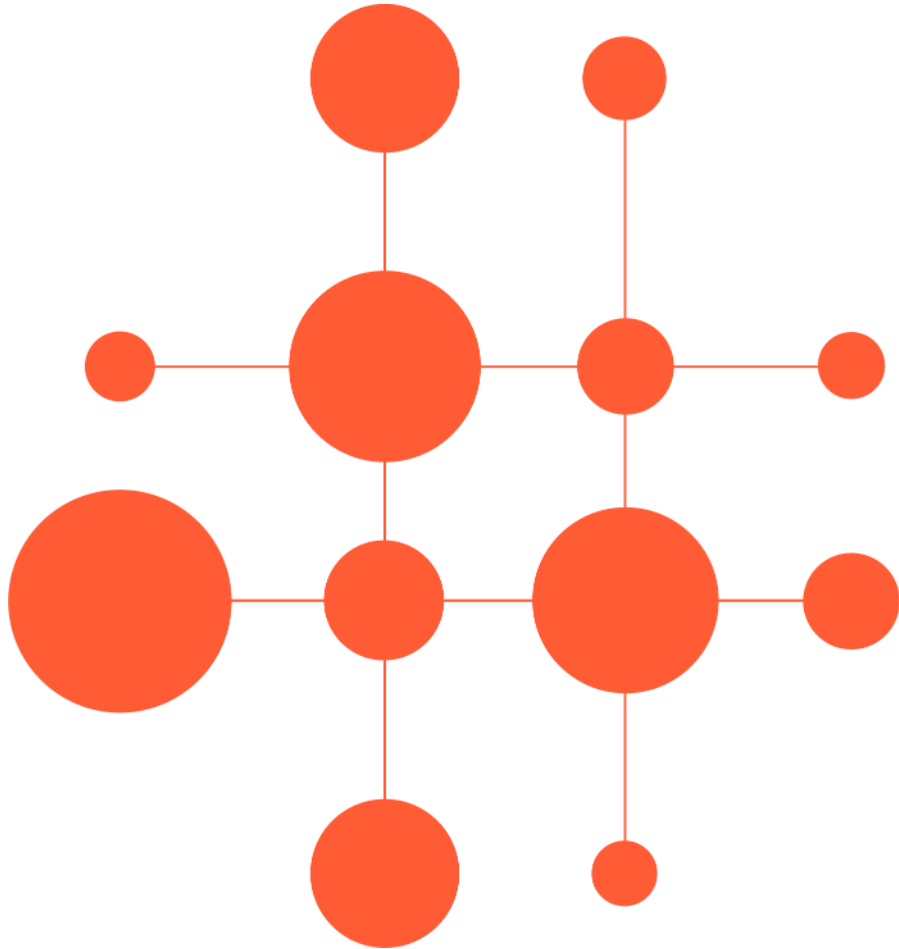
- Viktigheten av forskningsprosjektet

- Identifisere ideelle velferdsorganisasjoners særtrekk, merverdi og impact
- Forhindre mission drift og utvannende tilpasninger til samfunnsutfordringer og interne profesjonelle diskusjoner
- Styrke den organisasjonelle identiteten

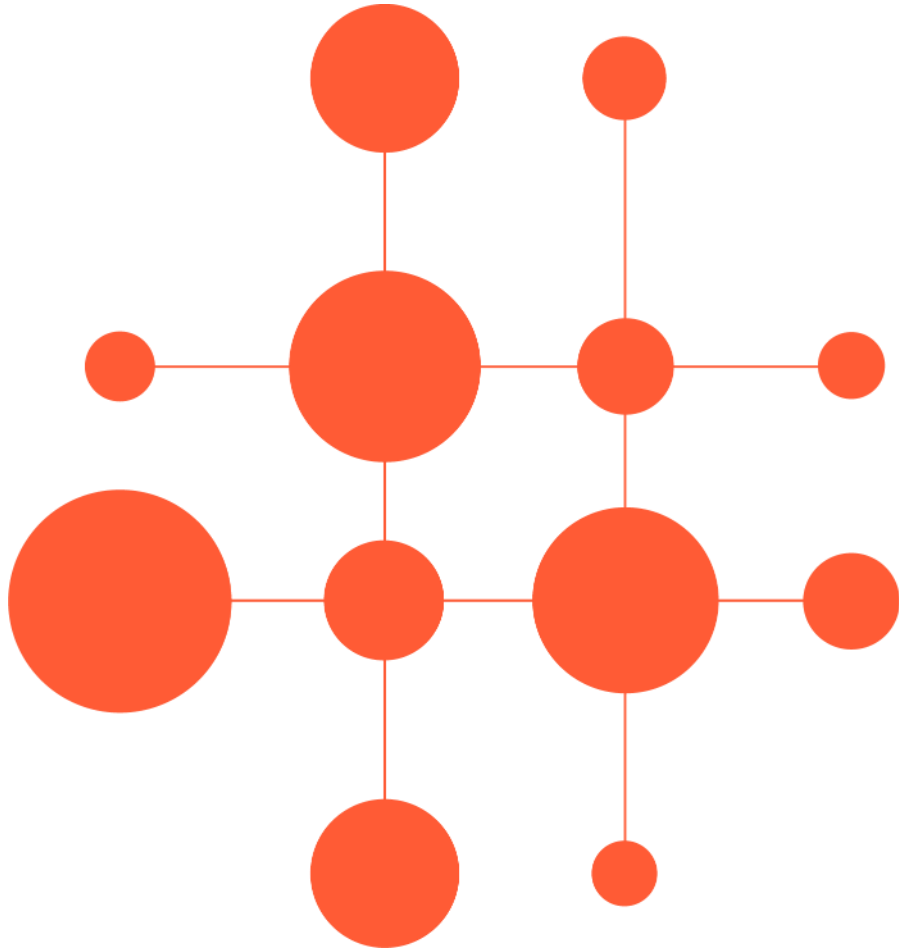

- Særtrekk – en organisasjons unike egenskaper

- Sier noe om hvem man er som organisasjon og hvilken type organisasjon man er
- Hvilke tjenester som tilbys
- Måten tjenestene tilbys på
- Hvilke verdier som gjennomsyrrer tjenestene, organisasjonens historie, hendelser, organisasjonskultur og kompetanse
- Særtrekkene er en viktig del av organisasjonsidentiteten

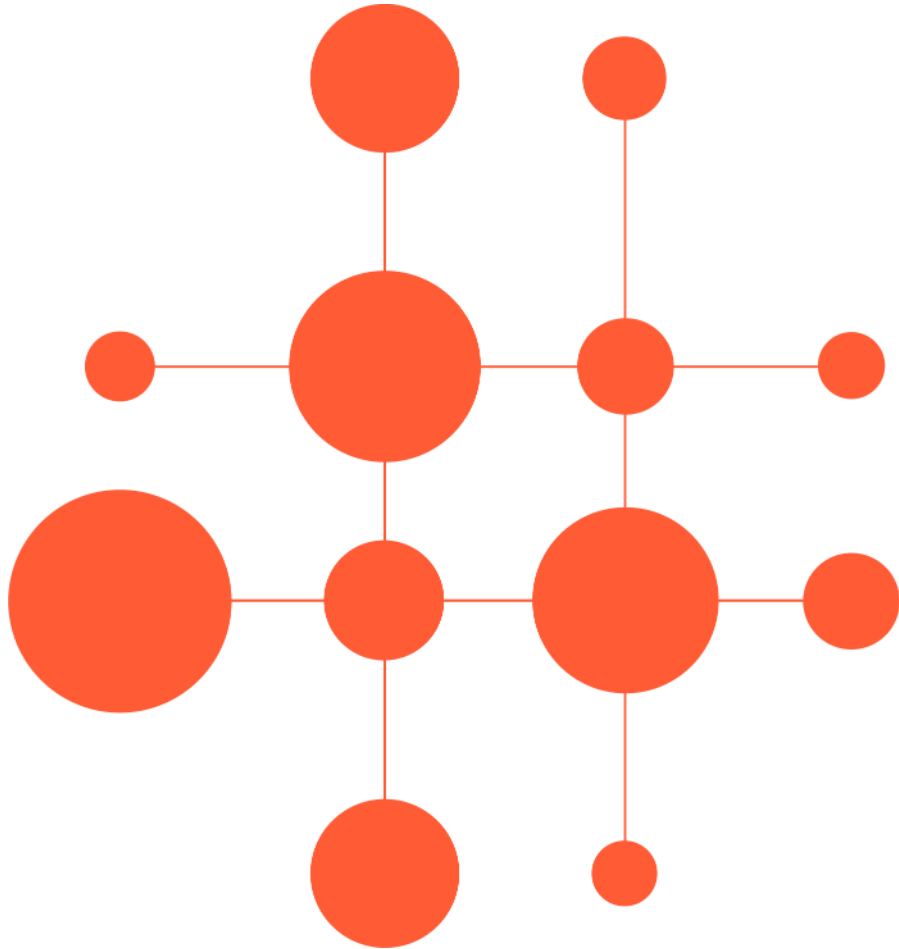

- Impact (samfunnseffekt) - verdien som en tjeneste har for en sluttbruker
 - Impact handler om at tjenesten eller virksomheten har en positiv effekt på menneskers liv og velvære, slik dette oppfattes av sentrale interessenter

• Merverdi

- Verdien av en tjeneste, organisasjon eller sektor som positivt overskyter verdien som tilbys av andre tjenester, organisasjoner eller sektorer, slik dette oppfattes av sentrale interessenter

• SMI => SIM

SMI-prosjektets forskningsspørsmål

- Hva er ideelle tjenesteleverandører/aktører på helse- og sosialfeltet sine særtrekk, merverdi og impact?
- Hvordan forske på ideelle tjenesteleverandører/aktører på helse- og sosialfeltet sine særtrekk, merverdi og impact?

Metodisk tilnærming – mixed-metode

- Kvalitativ undersøkelse av
 - Bestillere og tildelere av anbudskonkurranser og tilskudd (22 informanter)
 - Brukere og pårørende av ideelle organisasjoners tjenester (10 informanter)
- Kvantitativ undersøke av ledere og medarbeidere i fire ideelle organisasjoner
 - Spørreundersøkelse om merverdi og identitet (456 respondenter)

Merverdi

Fire former for merverdi:

- Funksjonell merverdi
- Altruistisk merverdi
- Emosjonell merverdi
- Sosial merverdi

Generelle funn fra bestillere og tildelere

- Ønsker tjenester fra ideelle i en velferdsmix. Det offentlige kan «gå tom for folk»
- Ønsker å samarbeide med aktører som kan tilby kompetanse de selv ikke har
- De ideelle har tilgang på frivillige
- Ønsker tilbud fra ideelle fordi de har tradisjon for å tenke innovativt
- De ideelle har spesiell innretning i forhold til å utvikle sosial kompetanse

Funksjonell merverdi

Bestillere og tildelere

...det er en verdi at vi har ideelt arbeid i seg selv i Norge og i landet vårt..så tenker vi at det er viktig å utnytte det potensialet som ligger i disse aktørene på en best mulig måte, og derfor har jo vi i ulike typer sammenheng, altså i utvikling prøvd å bruke NN eksempelvis, til et sted hvor vi tester ut nye løsninger kanskje på en litt mindre skala. (Informant 5)

...De har en helt annen type beslutningsstruktur enn det offentlige, som gjør at de kan kaste seg rundt og gjøre ting der hvor de ser at det er nødvendig, mye raskere enn både kommersielle og offentlige aktører (Informant 3)

Funksjonell merverdi

Brukere og pårørende

- *Du får ikke noe bedre tilbud noe annet sted, og det er som jeg sier; de har høy spisskompetanse ... De har forståelse for den mentale situasjonen, altså, for brukeren...Det betyr mye for dem som er så heldige å få lov til å kunne arbeide eller delta på opphold eller bo i tilbudet til «velferdsaktøren» (Bruker 10)*

Funksjonell merverdi - effektivitet, kvalitet, resultater

- Bestillere
 - Pris og kvalitet er avgjørende, ikke organisasjonsform
- Tildelere:
 - Ideelles fleksibilitet og frivillighet gir funksjonell merverdi
 - Ideelle er ikke styrt av samme retningslinjer som det offentlige og kan snu seg raskt
 - De ideelle kan arbeider på ubekvemme arbeidstider

Brukere og pårørende:

- Kvalitet – trygghet og spisskompetanse i møte med mennesker
- Profesjonalitet og effektivitet. Godt system og god informasjonsoverføring.
- Mer tid. Ikke «nummer i rekken»

Altruistisk merverdi

Bestiller/tildeler

- *...så vil jeg jo si at merverdien, i mye større grad går i retning av å bygge gode lokalsamfunn. Ideelle organisasjoner er med på å bygge gode lokalsamfunn. (Informant 19)*
- *.. det er en idealisme, noe humanitært som ligger til grunn, som gjennomsyrrer drifta. Menneskesynet. Som kanskje, skal ikke si det for sikkert, men kanskje forsvinner litt i de kommersielle tiltakene. (Informant 13)*
- *Har du vært innom NAV-kontoret? Du treffer ikke mennesker. Du må trekke kølapp. Du må snakke gjennom mikrofon. «Ja, NN, nå må du komme.» Klokka går. En forferdelig måte å være der på...Sånn blir du i det [offentlige]. Og når du har kommet inn på [ideelle organisasjoner], så blir du ikke møtt sånn...Du blir møtt på en helt annen måte. Det tror jeg noen organisasjoner ... trenger å lære av. (Informant 17)*

Altruistisk merverdi

Brukere og pårørende

- *De brant for jobben sin, brant for yrket sitt rett og slett, og det var ikke noen tanke om å tjene penger og sånne ting... (Bruker 3)*
- *De har jo ikke «tilbudt» meg noe som helst dom, Nei, nei, ingenting, så det her er vel egentlig det første tilbudet har vært borte som gir meg noe i det hele (Bruker 3)*
- *Så når jeg som ruset meg i 17 år da, så kan du tenke deg 10 års rusfrihet. Så er du egentlig ikke helt i mål før om 7 år... Og hvem i samfunnet har tid til å bruke 17 år på en eller annen plass? Ja, liksom. De (offentlige) har jo ikke det, men her (ideelle org) har. (Bruker 2)*

Altruistisk merverdi - felles beste, marginaliserte grupper, engasjement

Bestillere og tildelere:

- Historiske pionerer. Skaper løsninger til beste for samfunnet
- Mer gjennomgående menneskesyn
- Arbeider for integrering og mangfold
- Drives av helhetsyn og nytte, men kan bli bedre på dette
- Særtrekk kommer ikke frem pga omdanning til AS

Brukere og pårørende

- Engasjement for felles beste
- Medmenneskelighet i praksis
- Omsorg, respekt og menneskeverd
- Rom for tro og tvil og eksistensielle spørsmål
- Tilbyr tid og rom

Emosjonell merverdi

Bestiller og tildelere:

- *...det er mulig å tenke seg at de som jobber i en ideell stiftelse blir mer knyttet til sin virksomhet fordi den er ideell, og at de dermed også står mer på i arbeidet enn de som jobber i en kommersiell. At det er en forskjell i den emosjonelle tilknyttingen som de ansatte føler overfor sin virksomhet. Og at den forskjellen da skyldes hvorvidt man er kommersiell eller ideell. Som sagt, litt hypotetisk. (Informant 3)*

Emosjonell merverdi

Brukere og pårørende

- *I det offentlige går man litt med sånn lua i hånda, bøyd nakke og sånn, her slipper du det... så den selvfølelsen blir ikke så frynsete da (Bruker 1)*
- *Og omsorgen til de som bor der har jo også mye med historikken, ikke sant? Du kjenner bakgrunnen, du kjenner de små historiene du kjenner... (Bruker 8)*
- *Her skapes.. Altså en innsikt da... den innsikten vi må ha for å kunne møte noen i de offentlige. Hvis man ikke har den først, så er det veldig vanskelig for da.. for følelsesregisteret (Bruker 3)*

Emosjonell merverdi - følelsesmessige tilknytningen mellom virksomheten og brukerne, omsorg, tillit og lojalitet

Bestillere og tildelere

- Nærkontakt mellom ideelle og brukere
- Arbeid med emosjonell tilknytning er en del av jobben
- Åpen tilnærming uten diagnostisering
- Kan bli for tilknyttet brukere
- Bestillere: Ingen forskjell på offentlige og ideelle i å vise omsorg

Brukere og pårørende:

- Emosjonell tilknytning som gir selvfølelse og kjærlighet
- Gode relasjoner, trygghet og tillit
- Omsorg ved livets slutt
- Bygger bro til samfunnet, skaper fremtidshåp

Sosial merverdi

Bestillere og tilbydere:

- *Frivillig kan jo gi rom, gi inngang til helt andre nettverk, for eksempel inn i bofellesskap for enslige mindreårige flyktninger. Det åpner noen andre dører. (Informant 19)*
- *Den ene timen med en psykiatrisk sykepleier i kommunen når du sliter med psykisk helse, det er ikke der magien skjer. Det er i livet ditt, i lokalsamfunnet ditt, i det som skjer rundt deg. (Informant 13)*
- *Det vil jo ha noe å si for folks opplevelse av den subjektive følelsen av livskvalitet.... og en vil oppleve på en måte den generelle folkehelsen som bedre når en får inn flere aktiviteter. (Informant 18)*

Sosial merverdi

Brukere og pårørende:

- *De har jo et veldig bredt tilbud og tilrettelagt tilbud som gjør at det er vanskelig å finne noe som er så bra, altså. Det er liksom ikke at alle må gjøre det samme, men de... De har både arbeidstilbud, voksenopplæringstilbud, fritidstilbud... (Bruker 8)*
- *Jeg har jo ikke vært i noe stabilt overhodet. Jeg har jo veldig mange svarte år bak meg, men det og så komme hit og bare treffe mennesker som vil meg vel, sant? Og bare treffe nyktre mennesker som vil få meg videre, er veldig nytt for meg, men veldig godt... (Bruker 1)*

Sosial merverdi - sosialt nettverk, økt sosial status og status arbeidsmarkedet

- Bestillere og tildelere
 - Tilbyr sosiale arenaer og nettverk som det offentlige ikke kan
 - Bygger sosial kapital og livskvalitet
 - Karriereløp utvikles
 - Flinkere med sosial dialog og høytider
 - Annet tidsbegrep
 - Obs på å ikke konkurrere med offentlige tilbud
- Brukere og pårørende
 - Tilbyr aktiviteter, fellesskap og vennskap
 - Tilbyr sosiale aktiviteter som samtalegrupper, turgruppe, kafe, fotball, arbeidstilbud, fellesmåltider, musikkgruppe
 - Skaper møteplasser både med andre brukere og ansatte
 - Bidrar til økt samfunnsdeltakelse og integrering

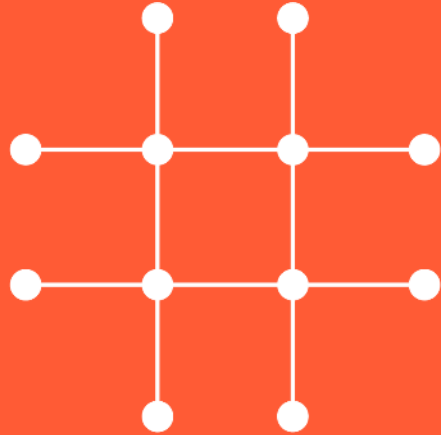
Praktiske implikasjoner av studien

- Studien fokuserer på merverdi og det det ideelle gir av merverdi i tillegg til særtrekk og impact
- Fokus på merverdi kan forhindre mission drift
- Rekkefølgen på merverdi – sosial, emosjonell og altruistisk merverdi kan skape funksjonell merverdi
- Kan være mer bærekraftig om ideelle utvikler og fremmer sin ideelle profil, for eksempel hvordan de har tilgang på frivillige og reduserer kostander
- Kan øke kvaliteten i tjenestene samt være på tilbudssiden når det gjelder samarbeid
- Treffer spesielle grupper – nisjetjenester - nyttig i et samfunnsperspektiv. Ideelle bør bli flinkere på å se sitt bidrag i en større sammenheng. Ikke ha tiltak som konkurrerer med det offentlige
- Har tradisjon for å være pionerer og har mer innovasjonskraft om det blir etterspurt
- Tydeliggjøre emosjonell merverdi i anbudsdokumenter
- Utvikle enda flere jobbtreningstiltak og jobbmuligheter – sosial merverdi

Merverdi - bruker

- «...Hvis noen skulle sagt til meg for to år siden at jeg skulle begynne i en servicetjeneste, jeg har sosial angst og prestasjonsangst, så hadde jeg ledd meg i hjel. Jeg hadde gått!» (Bruker 1)

Takk for meg!

VID

vitenskapelige
høgskole

Ansattes oppfatninger av institusjonell egenverdi, egen motivasjon, sluttintensjon, organisatorisk identifisering, diakonal organisasjonsidentitet og ulike typer merverdi. Tallene viser skala gjennomsnitt. N=456

